

ΠΕΜΠΤΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Περίληψη & Συστάσεις

Συμβουλευτική Επιτροπή
της Σύμβασης-Πλαισίου
για την Προστασία των
Εθνικών Μειονοτήτων
(ACFC)

Εκδόθηκε στις 7 Νοεμβρίου 2019

ACFC/OP/V(2019)002

Δημοσιεύθηκε στις 28/05/2020

Γραμματεία της Σύμβασης-Πλαισίου για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
France

www.coe.int/minorities

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ	4
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	5
Συστάσεις για άμεση ανάληψη δράσης	5
Περαιτέρω συστάσεις	5
Παρακολούθηση των εν λόγω συστάσεων	6

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ

1. Στην Κύπρο επικρατεί γενικά κλίμα ανοχής, ιδίως προς τις τρεις εθνικές μειονότητες που αναγνωρίζονται από το Σύνταγμα, ήτοι τις θρησκευτικές ομάδες των Αρμενίων, των Μαρωνιτών και των Λατίνων (Ρωμαιοκαθολικών). Εξακολουθεί να παρέχεται στήριξη για τη διατήρηση της ταυτότητας των μειονοτήτων, κυρίως στον εκπαιδευτικό και πολιτιστικό τομέα. Άτομα που ανήκουν στις θρησκευτικές ομάδες των Αρμενίων, των Μαρωνιτών και των Λατίνων εξακολουθούν να ασκούν επιρροή στη χάραξη πολιτικών σε σχέση με θέματα που τους αφορούν, κυρίως μέσω των αντιπροσώπων τους στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

2. Παρόλο που σύμφωνα με την επίσημη θέση των αρχών οι Κύπριοι Ρομά θεωρούνται μέλη της «τουρκοκυπριακής κοινότητας» και επομένως δεν αναγνωρίζονται επίσημα ως «εθνική μειονότητα» με την έννοια της Σύμβασης-Πλαισίου, η Συμβουλευτική Επιτροπή σημειώνει με ικανοποίηση ότι, στην πράξη, η Σύμβαση-Πλαίσιο εφαρμόζεται άρθρο προς άρθρο στα άτομα που ανήκουν στην κοινότητα των Ρομά/Κουρπέτ. Η Συμβουλευτική Επιτροπή δεν γνωρίζει εάν άλλες ομάδες ατόμων επιζητούν προστασία βάσει της Σύμβασης-Πλαισίου. Παράλληλα, οι κυπριακές αρχές δεν έχουν καταβάλει ειδικές προσπάθειες να διαδώσουν και να καταστήσουν καλύτερα γνωστή τη Σύμβαση-Πλαίσιο και τους στόχους της. Κατά συνέπεια, ακόμη και μεταξύ των κοινοτήτων που θα μπορούσαν ενδεχομένως να επωφεληθούν από την προστασία της, η Σύμβαση-Πλαίσιο είναι ελάχιστα γνωστή.

3. Η Συμβουλευτική Επιτροπή θεωρεί ότι η άσκηση του δικαιώματος αυτοπροσδιορισμού παραμένει προβληματική λόγω του συνταγματικού πλαισίου της Δημοκρατίας της Κύπρου και της έλλειψης αποτελεσματικής διαβούλευσης με τις θρησκευτικές και εθνοτικές κοινότητες εκτός όσων αναγνωρίζονται από το Σύνταγμα· ωστόσο εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι διάφορες συστάσεις που είχε διατυπώσει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της και στη διάρκεια της επίσκεψής της στην Κύπρο έχουν ληφθεί υπόψη από τις αρχές κατά την προετοιμασία του ερωτηματολογίου για την απογραφή του 2021. Έτσι μπορεί να σχηματιστεί μια πιο συγκεκριμένη εικόνα για την πολυμορφία της κυπριακής κοινωνίας.

4. Μετά τον τελευταίο κύκλο παρακολούθησης έχουν αυξηθεί οι ανθρωπίνι και οικονομικοί πόροι του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στο οποίο δόθηκε η δυνατότητα να προσλάβει προσωπικό σύμφωνα με τα δικά του κριτήρια. Η Συμβουλευτική Επιτροπή θεωρεί ότι οι θετικές αυτές εξελίξεις παρέχουν καλύτερες συνθήκες για τη διασφάλιση πιο έγκαιρης εξέτασης και διεκπεραίωσης των παραπόνων που αφορούν διακρίσεις, συμπεριλαμβανομένων όσων υποβάλλονται από άτομα που ανήκουν σε θρησκευτικές ομάδες και εθνοτικές κοινότητες, τη διεξαγωγή περισσότερων αυτεπάγγελτων ερευνών και πρόσθετων δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης οι οποίες απευθύνονται στις πλέον εκτεθειμένες σε διακρίσεις ομάδες, καθώς και την τήρηση των προβλεπόμενων υποχρεώσεων αναφοράς.

5. Η Συμβουλευτική Επιτροπή χαιρετίζει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί όσον αφορά την κωδικοποίηση της κυπριακής μαρωνιτικής αραβικής γλώσσας και θεωρεί ότι

πρέπει να ληφθούν περαιτέρω μέτρα με σκοπό την έκδοση εγχειριδίων και τη σταδιακή επέκταση της διδασκαλίας της σε άλλες εκπαιδευτικές βαθμίδες. Εκφράζει, ωστόσο, τη λύπη της για το γεγονός ότι οι μαθητές που ανήκουν στην αρμενική μειονότητα δεν μπορούν να μάθουν την αρμενική γλώσσα στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

6. Οι δωρεάν εκδόσεις και το υλικό πολυμέσων για το ευρύ κοινό που αφορούν κάθε μία από τις τρεις θρησκευτικές ομάδες, η συνολική στήριξη της πολιτιστικής κληρονομιάς των τριών θρησκευτικών ομάδων και η ρητή τους αναφορά σε εγχειρίδια, καθώς και η δημιουργία πολιτιστικών κέντρων για τις θρησκευτικές ομάδες των Μαρωνιτών και των Λατίνων αποτελούν, μεταξύ άλλων, θετικές εξελίξεις.

7. Η Συμβουλευτική Επιτροπή επικροτεί το συνολικό νομικό πλαίσιο και την ύπαρξη δεδομένων για τα εγκλήματα μίσους και τη ρητορική μίσους, την αναθεώρηση του Κώδικα Αστυνομικής Δεοντολογίας, τη δημοσίευση εγχειριδίου για την αστυνομία που αφορά τα δικαιώματα του ανθρώπου, καθώς και τη διοργάνωση πολυάριθμων προγραμμάτων κατάρτισης για αστυνομικούς με θέμα τα δικαιώματα του ανθρώπου και την απαγόρευση των διακρίσεων. Ωστόσο, διαπιστώνει με λύπη της ότι από τον τελευταίο κύκλο παρακολούθησης δεν έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τη συστηματική συγκέντρωση αναλυτικών δεδομένων σχετικά με την ισότητα και θεωρεί ότι θα ήταν αναγκαίο να αξιολογηθεί με τον δέοντα τρόπο η απόδοση των αστυνομικών που έχουν λάβει κατάρτιση προκειμένου να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητα τέτοιου είδους καταρτίσεων.

8. Η Συμβουλευτική Επιτροπή επικροτεί τη διαθέσιμη προσφορά ραδιοφωνικών προγραμμάτων για τις θρησκευτικές ομάδες, σημειώνει όμως την έλλειψη παρόμοιων τηλεοπτικών προγραμμάτων. Θεωρεί επίσης ότι η σημερινή προσφορά στα δημόσια μέσα ενημέρωσης, τόσο στο ραδιόφωνο όσο και στην τηλεόραση, δεν καλύπτει τις ανάγκες άλλων θρησκευτικών και εθνοτικών κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά, να εκφράσουν τον πολιτισμό, τις παραδόσεις και τις απόψεις τους.

9. Παρά τα διάφορα θετικά μέτρα που έχουν ληφθεί στον τομέα της εκπαίδευσης, τα άτομα που ανήκουν στην κοινότητα των Ρομά/Κουρπέτ παραμένουν κοινωνικά και οικονομικά περιθωριοποιημένα. Οι κυπριακές αρχές έχουν καταβάλει προσπάθειες να συνεργαστούν απευθείας με εκπροσώπους της εν λόγω κοινότητας· μέχρι σήμερα οι προσπάθειες αυτές δεν έχουν επιφέρει σημαντική βελτίωση της κατάστασης των ατόμων αυτών, ιδίως στους τομείς της στέγασης και της απασχόλησης. Η κατάσταση των Κυπρίων Ρομά στην τουρκοκυπριακή κοινότητα επηρεάζει αρνητικά την ικανότητά τους να έχουν πρόσβαση σε ορισμένα δικαιώματα και να τα απολαμβάνουν (βλ. άρθρα 4, 12 και 15). Πρέπει να διενεργηθεί περαιτέρω έρευνα σχετικά με την κατάσταση της αριθμητικά μικρής ελληνόφωνης ορθόδοξης κοινότητας των Ρομά.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

10. Η Συμβουλευτική Επιτροπή θεωρεί ότι οι παρούσες τελικές παρατηρήσεις και συστάσεις θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως βάση για το ψήφισμα προς έγκριση από την Επιτροπή Υπουργών σε σχέση με την εφαρμογή της Σύμβασης-Πλαισίου από την Κύπρο.

11. Οι αρχές καλούνται να λάβουν υπόψη τις λεπτομερείς παρατηρήσεις και συστάσεις που περιλαμβάνονται στην παρούσα γνωμοδότηση της Συμβουλευτικής Επιτροπής. Ιδιαίτερα, θα πρέπει να λάβουν τα ακόλουθα μέτρα προκειμένου να βελτιωθεί περαιτέρω η εφαρμογή της Σύμβασης-Πλαισίου:

Συστάσεις για άμεση ανάληψη δράσης

12. Η Συμβουλευτική Επιτροπή συνιστά στις αρχές να εφαρμόσουν τη δέσμευσή τους να συμπεριλάβουν την επιλογή «πολλαπλή καταγωγή» στην απογραφή του 2021 και να διασφαλίσουν ότι οι αρμόδιοι κρατικοί υπάλληλοι και οι ερωτηθέντες έχουν ενημερωθεί για αυτή την επιλογή και ότι οι ερωτήσεις για την εθνοτική και θρησκευτική καταγωγή εξακολουθούν να μην είναι υποχρεωτικές και παραμένουν ανοικτού τύπου.

13. Η Συμβουλευτική Επιτροπή προτρέπει τις αρχές να διασφαλίσουν ότι τα παράπονα που αφορούν τη διακριτική μεταχείριση, συμπεριλαμβανομένων όσων υποβάλλονται από, ή για λογαριασμό, ατόμων που ανήκουν σε θρησκευτικές και εθνοτικές κοινότητες, εξετάζονται και διεκπεραιώνονται από το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε εύλογο χρονικό διάστημα, μεταξύ άλλων μέσω αυτεπάγγελτων ερευνών που διενεργούνται στο πλαίσιο της εντολής του, και ότι οι αποφάσεις εκτελούνται από τις δημόσιες αρχές.

14. Η Συμβουλευτική Επιτροπή παρακινεί τις αρχές να ενισχύσουν περαιτέρω τη χρηματοδοτική στήριξη όσον αφορά την κατάρτιση των εκπαιδευτικών στην αρμενική και την κυπριακή μαρωνιτική αραβική γλώσσα· προτρέπει επίσης τις αρχές να στηρίξουν τη διδασκαλία της αρμενικής γλώσσας στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και να εξετάσουν το ενδεχόμενο να συστήσουν τμήμα αρμενικής γλώσσας στο πανεπιστήμιο.

15. Η Συμβουλευτική Επιτροπή συνιστά στις αρχές να αναπτύξουν, σε στενή συνεργασία με εκπροσώπους των Ρομά, οργανώσεις και άλλους σχετικούς φορείς της κοινωνίας των πολιτών, λεπτομερές σχέδιο δράσης για την κοινωνική ένταξη των Ρομά και τη συνολική τους συμμετοχή στην κοινωνικοοικονομική ζωή, με σαφείς δείκτες, χρονοδιαγράμματα, κατανομή καθηκόντων και πιστώσεις του προϋπολογισμού, με σκοπό τη βελτίωση ιδίως των συνθηκών διαβίωσης και στέγασης και την εκπόνηση ειδικά σχεδιασμένων προγραμμάτων κατάρτισης για την προώθηση της απασχόλησης των Ρομά.

Περαιτέρω συστάσεις¹

16. Η Συμβουλευτική Επιτροπή καλεί εκ νέου τις αρχές να διασφαλίσουν ότι εφαρμόζεται πλήρως το δικαίωμα του ελεύθερου αυτοπροσδιορισμού όπως προστατεύεται από τη Σύμβαση-Πλαίσιο και άλλες διεθνείς πράξεις.

17. Η Συμβουλευτική Επιτροπή καλεί τις αρχές να παράσχουν περαιτέρω στήριξη στα προγράμματα ελληνικής γλώσσας για τους μη ελληνόφωνους κατοίκους και να προσφέρουν δωρεάν μαθήματα γραφής και ανάγνωσης στους ενήλικους Ρομά/Κουρπέτ.

18. Η Συμβουλευτική Επιτροπή καλεί τις αρχές να διασφαλίσουν ότι το δικαίωμα στην εκπαίδευση διαφυλάσσεται για όλα τα παιδιά που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες και ευάλωτες ομάδες όπως οι Ρομά/Κουρπέτ, με την επιβολή, μεταξύ άλλων, της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης έως το 15^ο έτος ηλικίας, προκειμένου να μειωθεί περαιτέρω η συστηματική αδικαιολόγητη απουσία από το σχολείο και η πρόωρη εγκατάλειψή του, ιδίως μεταξύ των παιδιών Ρομά· για τον σκοπό αυτό, ενθαρρύνει θερμά τις αρχές να αναθέσουν την εκπόνηση ανεξάρτητης μελέτης που να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες εκάστου φύλου προκειμένου να αξιολογηθούν τα βαθύτερα αίτια της συστηματικής αδικαιολόγητης απουσίας από το σχολείο και της πρόωρης εγκατάλειψής του, στην οποία θα συμμετάσχουν μέλη των κοινοτήτων των Ρομά και οι αρμόδιες αρχές.

19. Η Συμβουλευτική Επιτροπή καλεί τις αρχές να επενδύσουν περαιτέρω, με επαρκή κρατική χρηματοδότηση από διαρθρωτικά κονδύλια και με τη συνδρομή εξωτερικών χορηγών, στην ένταξη των παιδιών Ρομά/Κουρπέτ στο εκπαιδευτικό σύστημα και να ενισχύσουν τη χρηματοδοτική στήριξη όσον αφορά τη φοίτηση Μαρωνιτών και Λατίνων μαθητών σε ιδιωτικά σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

20. Η Συμβουλευτική Επιτροπή καλεί τις αρχές να εξετάσουν το ενδεχόμενο σύστασης κρατικού ιδρύματος, με σαφή εντολή, μεγάλη προβολή και επαρκείς πόρους, το οποίο θα συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς και θα αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις ανάγκες των εθνικών μειονοτήτων, των κοινοτήτων των Ρομά καθώς και άλλων ομάδων που δεν αναγνωρίζονται από το Σύνταγμα.

21. Η Συμβουλευτική Επιτροπή καλεί τις αρχές να επεκτείνουν τη δυνατότητα παρέμβασης σε όλα τα ζητήματα στους αντιπροσώπους των τριών θρησκευτικών ομάδων στη Βουλών των Αντιπροσώπων.

22. Η Συμβουλευτική Επιτροπή καλεί τις αρχές να αυξήσουν τους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους που διατίθενται στο Δικαιοδικό Πολυδύναμο Κέντρο Λεμεσού το οποίο στηρίζει τις οικογένειες των Ρομά/Κουρπέτ και να αξιολογήσουν προσεκτικά τις επιπτώσεις των δημοσιονομικών περικοπών για τα άτομα που ανήκουν στην κοινότητα των Ρομά/Κουρπέτ.

¹ Οι παρακάτω συστάσεις παρατίθενται με τη σειρά που εμφανίζονται στα αντίστοιχα άρθρα της Σύμβασης-Πλαισίου.

Παρακολούθηση των εν λόγω συστάσεων

23. Η Συμβουλευτική Επιτροπή ενθαρρύνει τις αρχές να διοργανώσουν εκδήλωση παρακολούθησης μετά τη δημοσίευση της παρούσας γνωμοδότησης. Θεωρεί ότι θα ήταν ωφέλιμος ένας διάλογος στο πλαίσιο του οποίου θα εξετασθούν οι παρατηρήσεις και οι συστάσεις που διατυπώνονται σε αυτήν τη γνωμοδότηση. Επιπλέον, η Συμβουλευτική Επιτροπή είναι έτοιμη να στηρίξει τις αρχές να προσδιορίσουν τους πλέον αποτελεσματικούς τρόπους για την εφαρμογή των συστάσεων της παρούσας γνωμοδότησης.

* * *

24. Όπως και στους προηγούμενους κύκλους παρακολούθησης, η Συμβουλευτική Επιτροπή, κατά την εκπόνηση της παρούσας γνωμοδότησης, επικεντρώθηκε στις δράσεις που αναλαμβάνουν οι αρχές για την εφαρμογή της Σύμβασης-Πλαισίου σε περιοχές όπου η κυπριακή κυβέρνηση ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή της Σύμβασης-Πλαισίου για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων είναι ανεξάρτητο όργανο που συνδράμει την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά την αξιολόγηση της καταλληλότητας των μέτρων που λαμβάνουν τα μέρη της Σύμβασης-Πλαισίου για την εφαρμογή των αρχών που προβλέπονται σε αυτή.

Η Σύμβαση-Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων, η οποία συνήφθη από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 10 Νοεμβρίου 1994 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 1998, καθορίζει τις αρχές που πρέπει να τηρούν καθώς και τους στόχους που πρέπει να επιτυγχάνουν τα κράτη προκειμένου να διασφαλίζουν την προστασία των εθνικών μειονοτήτων. Το κείμενο της Σύμβασης-Πλαισίου διατίθεται στα αγγλικά και τα γαλλικά, καθώς και στα αρμενικά, ελληνικά και τουρκικά μεταξύ άλλων γλωσσών.

Το πλήρες κείμενο της γνωμοδότησης δημοσιεύθηκε στα αγγλικά και τα γαλλικά και περιλαμβάνει την αξιολόγηση της Συμβουλευτικής Επιτροπής με βάση τις πληροφορίες που περιέχονται στην πέμπτη κρατική έκθεση, άλλες γραπτές πηγές, καθώς και πληροφορίες που έλαβε η Συμβουλευτική Επιτροπή από κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς συνομιλητές κατά την επίσκεψή της στη Λευκωσία, τη Λάρνακα και τη Λεμεσό από τις 8 έως τις 11 Ιουλίου 2019.

Η συνοπτική παρουσίαση των πορισμάτων και οι συστάσεις έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά και τα τουρκικά και διατίθενται και στον ακόλουθο δικτυακό τόπο:

www.coe.int/minorities

Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ο επιφανέστερος οργανισμός προάσπισης των δικαιωμάτων του ανθρώπου της ευρωπαϊκής ηπείρου. Αποτελείται από 47 κράτη μέλη, 28 από τα οποία είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν υπογράψει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, μια συνθήκη που αποσκοπεί στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επιβλέπει την εφαρμογή της Σύμβασης στα κράτη μέλη.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE